

8. Lazarus R. S., Launier R. Stress – related transactions between person and environment // L. A. Pervin, M. Levis (Eds.). Perspectives in inreractional psychology. N. Y.: Plenum, 1978. P. 287–327.

УДК 159.9

Періг І.М.

кандидат психологічних наук,
доцент кафедри психології
ТНТУ імені І. Пулюя
irenpm79@gmail.com

ЗАСТОСУВАННЯ МЕТОДІВ РОЗВИТКУ КРЕАТИВНОСТІ У ВИВЧЕННІ ПСИХОЛОГІЇ

Постановка проблеми та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. У сучасному світі психологія є не лише розвиненою наукою та перспективним напрямом прикладних досліджень, але й ефективною практикою в допомозі людям вирішити психологічні проблеми. Вивчення психології передбачає: засвоєння складних теоретичних понять, ознайомлення з психічними явищами, пошук зв'язку між ними, виконання практичних і лабораторних завдань із самопізнання, психодіагностику досліджуваних явищ, застосування експериментального методу, розуміння і пояснення результатів дослідження тощо. Опанування непростими завданнями вивчення психології можливе саме завдяки використанню творчого підходу, а саме методів розвитку креативності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Встановлено, що поняття «креативність» у контексті психологічного знання набуло значення тільки на початку 50-х років ХХ ст. Концепція креативності як універсальної пізнавальної творчої здібності стала популярною після публікації робіт Дж. Гілфорда, Е. Торренса. Термін «креативність» активно був використаний у дослідженнях вітчизняних та зарубіжних авторів (О. Артемова, В. Давидов, В. Дружинін, Л. Єрмолаєва-Томіна, М. Козленко, Г. Костюк, О. Лук, С. Максименко, А. Маслоу, О. Матюшкін, В. Моляко, Н. Пов'якель, Я. Пономарьов, В. Рибалка, Б. Теплов, О. Тихомиров, Дж. Гілфорд, П. Торренс, В. Франкл, Е. Фром та ін.).

Як відзначала О. І. Кульчицька, креативність розуміють як здібність, яка виявляється у здатності створювати незвичні і нестандартні ідеї, відходити у мисленні від традиційних схем, швидко вирішувати проблеми і ситуації. Креативність охоплює певну сукупність мислительних процесів і якостей особистості [1, с. 167].

Завдання публікації – висвітлити методи розвитку креативності у вивченні психологічних дисциплін.

Виклад основного матеріалу дослідження. Принцип креативності у вивченні психології полягає у максимальній орієнтації на творче начало у навчальній діяльності, засвоєнні власного досвіду творчої діяльності. Тут мова йде не просто про просте виконання завдань по аналогії, а передусім мається на увазі формування в студентів здатності самостійно знаходити рішення завдань, які не зустрічались раніше, самостійне відкриття ними нових способів дій. У

кожної особистості є закладений свій креативний потенціал, який варто відчутти в собі та розкрити і реалізувати його у своїй життєтворчості.

До методів розвитку креативності відносяться: метод мозкового штурму, метод синектики, метод гірлянд та асоціацій, метод фокальних об'єктів, метод шести капелюхів Едварда де Боно, стільці Уолта Діснея, метод Дельфи тощо [3].

Використання мозкового штурму сприяє подоланню психологічної інерції, продукуванню максимальної кількості нових ідей за мінімальний термін. Обґрунтував його американський підприємець А. Осборн. Мозковий штурм є колективним пошуком нетрадиційних шляхів розв'язання проблем. Цей метод можна використовувати при виборі теми наукового дослідження з психології, пошуку причин поведінки людини та її інтерпретації.

Метод синектики полягає у створенні групи людей різних спеціальностей задля пошуку творчих рішень шляхом необмеженого тренування уяви і об'єднання несумісних елементів. Такі групи називають синектичними (грец. *Synektike* – об'єднання різнорідних елементів). Головне – побачити у новій, незвичній ситуації, проблемі щось знайоме, тобто таке, що розв'язується відомими способами. За своєю суттю аналогії можуть бути прямими, фантастичними, емпатійними. Автором синектики є американський психолог

Вільям-Джеймс Гордон. При вивченні експериментальної психології застосування методу синектики дозволяє підібрати студентам приклади видів зв'язку між змінними в експериментальному дослідженні поведінки особистості, тим самим краще засвоїти складну тему.

На комбінуванні різних видів прямої аналогії ґрунтується метод гірлянд та асоціацій. Гірлянди аналогій формуються як перелік слів (це можуть бути окремі частини мови, а також поєднання слів), починаючи з основного слова. Кожна нова асоціація відшукується не за першим, а за останнім словом. Кожен знаходить аналогію, яка ближча йому за характером, настроєм. Саме завдяки потоку асоціацій можна визначити психологічний стан людини, особливості переживання останніх життєвих подій.

Яскравим прикладом системного підходу до вибору варіантів рішення є морфологічний аналіз. Ним послуговуються при пошуку нових рішень, ідей, оскільки він передбачає аналіз об'єктів, які необхідно використати, і синтез нових, знайомих або раніше невідомих об'єктів. Для цього необхідно побудувати таблиці, які мають охопити всі можливі варіанти зміни. Спершу виокремлюють головні характеристики об'єкта – вісі, а потім по кожній з них записують усі можливі варіанти – елементи. З цією метою будують так звану морфологічну скриньку. Оскільки правил вибору немає, можна варіювати ознаками, поки не буде знайдено рішення проблеми. При плануванні наукового дослідження з психології завдяки морфологічному аналізу можна обрати тему, визначити критерії дослідження, підібрати психодіагностичний інструментарій, вибірку досліджуваних тощо [2].

Цілісне уявлення про себе як про особистість, яка має багато раніше не усвідомлених граней, студент може отримати, якщо використовується форма здачі екзамену з предмета «Основи психології і педагогіки» у вигляді твору про

самого себе по типу комплексного інтерв'ювання, де психологічні джерела будуть використані лише як довідники. Скорочений варіант плану-програми інтерв'ю пропонує опис студентів за такими напрямками:

1. Я як людина з індивідуально неповторним світом пізнання. Мій інтелект, діяльність, емоційно-почуттєвий світ, воля, характер, темперамент. Мої інтереси і нахили.

2. Я серед інших людей. Мої відносини з великими (соціум) і малими групами, взаємовідносини в групі. Моє спілкування з людьми і з самим собою.

3. Я приймаю будь-які впливи в різноманітні періоди життя від інших людей і справляю сам вплив на інших людей.

Висновки на основі цього дослідження і перспективи подальших розвідок. Стратегія креативного підходу до організації вивчення психології повинна передбачати усвідомлення майбутніми психологами власних особистісних і професійних можливостей, розвиток творчих здібностей до рівня креативних; задоволення потреби у новизні і нестандартних способах розв'язання професійних проблем; установку на творчість і подолання стереотипних способів та формалізму у професійних діях; прогнозування шляхів і вдосконалення креативного потенціалу особистості майбутнього фахівця.

Література

1. Кульчицька О. І. Обдарованість та психологічні технології її розвитку / Педагогічні технології: наука – практиці: Навчально-методичний щорічник / О. І. Кульчицька, С. О. Сисоєва, Я. В. Цехмістер / За ред. С. О. Сисоєвої. – К.: ВПОЛ, 2002. – Вип. 1. – С. 145-192.

2. Моляко В. О. Психологія творчості – нова парадигма дослідження конструктивної діяльності людини / В. О. Моляко // Практична психологія та соціальна робота. – 2004. – № 8. – С. 1-5.

3. Рибалка В. В. Психологія розвитку творчої особистості: Навч. посібник / В. В. Рибалка. – К., ІЗМН, 1996. – 236 с.

УДК 37.013.74:81' 246.3

Першукова О.О.

доктор педагогічних наук,
професор кафедри авіаційної англійської мови
Національного авіаційного університету
pershoks@gmail.com

ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ДОСВІД ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ ДО РОБОТИ В УМОВАХ ТЕХНОЛОГІЇ СЛІД

Постановка проблеми. Конкурентоздатність країни напряму залежить від якості її людського капіталу, яка нерозривно пов'язана з ефективністю її системи освіти, здатністю відповідати на актуальні виклики часу. В умовах сьогодення одним із аспектів вирішення цієї проблеми є опанування молодими українцями іноземними мовами, зокрема англійською. Досвід багатьох